

נעשה אדם

(סדרש זוטא)

מ. ליפסון

בשעה שעלה במחשבה לפני מי שאמר והיה העולם לברוא אדם, נמלך בפמליה של מעלה, לבש כביכול מלך מלכי המלכים הקדוש־ברוך־הוא פורפירה של שקיעת חמה של בראשית ונתעטף טלית שכולה תכלת־רקיע וישב על כסא־הכבוד ומלאכי־השרת עומדים עליו.

אמר להם הקדוש־ברוך־הוא:

— נעשה אדם בצלמנו כדמותנו.

אמרו מלאכי־השרת לפני הקדוש־ברוך־הוא:

— רבנו של עולם, בראת ארץ, בראת שמים, בראת יבשה, בראת ימים, בראת צומח, בראת חי, בראת תחתונים, בראת עליונים, בראת עולם הזה, בראת עולם הבא. כתי־כחות של מלאכים ושרפים ואופנים וחיות הקודש יש לך ברקיעים וברקיעי־רקיעים וכולם מקבלים עליהם עול מלכותך ועושים רצונך ואומרים שירה לפניך, בשר ודם מה מועילן?

נענה שר של יום ואמר:

— עתיד אדם, שיכהה גלגל חמה במעשיו הרעים ובעוונותיו הרבים, בזדונות וזדוני־זדונות, מחשיך יום ועושהו לילה שכולו ארוך.

נענה שר של לילה ואמר:

— עתיד אדם, שיעבור בלילה כל העבירות שבעולם, גניבה וגזילה, גילוי עריות ושפיכות דמים, הן ותולדותיהן ותולדי־תולדותיהן.

נענה שר של חמה ואמר:

— עתיד אדם, שיעשה חמה אלהות. כודע ומשתחוה לה ונשבע בה ובונה לה בתי־ארה ועושה לשמה במות ומזבחות ומקריב לה קרבנות.

נענה שר של לבנה ואמר:

— עתיד אדם, שיעשה מעשהו בלבנה כמעשהו בחמה.

נענה שר של אש ואמר:

— עתיד אדם, שישרוף עולם ובאי־עולם באש של יצר הרע ובאש של מחלוקת שאינה לשם שמים ובהבל פיו של שבועת שוא ושקר וכזב ולשון הרע ורכילות וליצנות וגיבול פה ודילטוריה ומלשינות וכפירה ומינות.

נענה שר של מים ואמר:

— עתיד אדם, שישעבד את המים. סוכר נהרות ונהלים בסכרים וסכרי־סכרים וכופם לגלגל ביום ובלילה גלגלים וגלגלי־גלגלים וכל מיני מלאכות ואומנויות, מתרחץ ומשתטף במים וטובל בהם מטומאתו ומכבס בגדיו ושורה כל מיני מישרה ועושה שופכין, אף הוא מזייף במים יין ושיכר וכל מיני משקים.

נענה שר של גשמים ואמר:

— עתיד אדם, שיביא מבול לעולם.

נענה שר של שלג ואמר:

— עתיד אדם, שישחיר כל לובן ויסאב כל זוך ויכעיר כל יופי ויטמא כל טוהר.

נענה שר של רוח ואמר:

— עתיד אדם, שיכניע וישפיל את הרוח. מקצץ בכנפיו, צוררנהו במפרשי סירות ואניות, מזורה ברחת, מטחינו בריחים, משאיבו מים, מגלגל עליו כל מיני מלאכות ועיסוקים.

נענה שר של אדמה ואמר:

— עתיד אדם, שיזלזל באדמה, שממנה נברא וממנה נוצר ועל שמה נקרא. חופר באדמה בורות שיחים ומערות, חוטט ומוציא בני-מעיה של זהב וכסף ונחושת וברזל, אוכל במלוא פיו חלבה ודמה, מלחיה ושמניה, ממלאה כל מיני ביבים של שופכין ומטמאה טומאת מתים.

נענה שר של ים ואמר:

— עתיד אדם, שיכבוש את הים מנחשולי ונחשוליו עד תהומי תהומותיו, משבר כוחו ומשפיל גאותו וממעט דמותו. בוקע בו בסירות וארבות, בספינות ואניות, כופתו בשלשלות של ברזל, משבשו ברשתות ומכמורות, תנין וליתן בחכה מעלה, שולה שפוני טמוני תהום ועושה בהם סחורה.

נענה שר של יער ואמר:

— עתיד אדם, שיביא כליה על יערות בראשית, מקצץ באילנות ועושה, נופס ועיקרם, עצים למלאכה ולהסקה. חושף יערות ומברית כל חיה מרכזה וכל עוף מקנו, בונה בקתות ובתים המזהמים את האויר ובירות גמלוניות המעניקות גלגל חמה ודוחקות רגלי השכינה.

נענה שר של צמח ואמר:

— עתיד אדם, שיחבל וישחית כל צמח צומח וכל ירק מוריק. פוסע על ראשי עשבים ורומסם ברגליו, משלח בהם רגל השור והחמור, תולש פרחים רכים עד שלא הגיעו לצביונם ולשיעור קומתם ומוכרם בפרוטות בשוק על מנת להריח בהם ולהטילם לאשפה.

נענה שר של חי ואמר:

— עתיד אדם, שיטיל בעלותו על בהמה, היה ועוף, עושה בהם מלאכה ועושה בהם סחורה, מכה ורודה בהם, שותה חלב מיניקות ואוכל ביצי דוגרניות. ולא עוד אלא שנוטל בשמתו של חי וממלא כרסו בו.

נענה שר של שלום ואמר:

— עתיד אדם, שיעשה מלחמות גדולות, מלחמות-עולם, שיש בהן דם ואש וחרב והרג ואבדן. יוצא למלחמה בשפעי-שפע קלגסים ובכל מיני כלי-זין ושופך דמים ומרבה יתומים ואלמנות וחולים ובעלי-מומים ועניים ואביונים ובריונים וליסטים מזוינים ומחזיר את העולם לתהו ובוהו.

נענה שר של יין ואמר:

— עתיד אדם, שיביא שיכרות לעולם.

נענה שר של חיים ואמר:

— עתיד אדם, שיאכל מעץ הדעת ויביא מיתה לעולם.

אמר להם הקדוש-ברוך-הוא:

— אתם רואים ראייה אחת ואני רואה שתי ראיות. אתם רואים צלתו של אדם ואני רואה צלתו ורואה חמתו וחמתו מרובה מצלתו. אתם רואים חובה ואני רואה חובה ורואה זכות ואין חובה מכפה זכות. אתם מדתכם מדת הדין ואני מדתי מדת הרחמים.

עתיד אדם, שיעשה שותף לי במעשי בראשית. מה אני יוצר, אף הוא יוצר. מה אני צר צורה, אף הוא צר צורה. מה אני בורא עולמות ומחריבם וחוזר ובונה וחוזר ומחריב, עד שאני אומר: זה רצוי לי, אף הוא בונה עולמות ומחריבם וחוזר ובונה וחוזר ומחריב, עד שהוא

אומר: זה רצוי לי. ולא עוד אלא שהוא משבח מעשי ידי וממלא פגימת הבריאה ומתקן עולמי. חורש ומשדד חורע וקוצר ומעמר חורה וטותן וארפה ומוציא לתם מן הארץ. גוזז ומלבן ומנפץ וצובע וטווה ואורג ותופר ועושה לו כסות בימות-החמה מפני החמה ובימות-הגשמים מפני הצינה.

אופה ומבשל וצולה וקולה ומתקן כל מיני מאכלות ומטעמי-מטעמים. נוטע עצים-מאכל ליהנות מהם ואילני-גוי להתנאות בהם. נוטע כרמים וחומר ובוצר ודורך ועושה יין המשמח אלהים ואנשים. עושה גנים ופרדסים וממלא פני תבל תגובה. מרכיב זרעים ונטעים וצמחים ופרחים ויוצר מינים ומיני-מינים של פרי האדמה ופרי העץ. בונה בתים וערים וכרכים ומרבה ישובו של עולם.

הופך ים ליבשה ויבשה לים.

מושל בגאות הים ועובר ארצות ימים ועושה סדן הארץ אחד. צולל במים אדירי-אדירים ומעלה פנינים ומרגליות מרהיבי עין ומרהיבי דעת. מגלה רזי עולם ותעלומות הסבב וסתרי הבריאה. מוציא מים מסלע ואש מצור ושמן מבטן האדמה שולת דברו על כנפי רוח וקולו הולך מסוף העולם ועד סופו. טס בגבהי מרומים על עבי שחקים. דרך נשר בשמים. קלט מן האויר קולות ובנות-קולות ובבואות ואיקונים ועושה אוזן של מטה כאוזן של מעלה ועין של מטה כעין של מעלה. יושב על כסא-מלכות ועטרה בראשו ואלפים ורבבות כפופים לו ומוראו עליהם ומקבלים מרוחו ומלכות הארץ כעין מלכות הרקיע.

פותח שערי היכל הנגינה ומנעים זמירות. שלא שמעה אוזן של מטה ולא שמעה אוזן של מעלה ואומר לפני שירה. שלא אמרו מלאכים מעולם. עולה ומתעלה לחמשים שערי-בינה. מכיר בי ובאדנותי וביחודי ומודיע טיבי בעולם. מקדים נעשה לנשמע ומקבל תורתו מסיני ועוסק בה לשמה. ללמד וללמד. לשמור ולעשות. בונה לי בתי-כנסיות לתפילה ובתי-מדרשות לתורה ומכל העולמות אין לי בעולמי אלא דלית אמות של הלכה בלבד.

עושה שבתות וימים טובים באכילה ושתיה. שיש בהן נשמה יתירה ורוח יתירה. הולך בדרכי ומידבק במדותי. מה אני רחום. אף הוא רחום. מה אני חנון. אף הוא חנון. מה אני גומל חסדים. אף הוא גומל חסדים. עושה צדקה וחסד. מאכיל רעבים. מלביש ערומים. מכניס אורחים. מבקר חולים. קובר מתים. מנחם אבלים. עושה דין יתום ואלמנה. מתקדש בקדושה שבטהרה ומיטהר בטהרה שבקדושה ומנכך גופו כנשמתו ונשמתו כנשמתם ורוחם של דרי מעלה.

מוסר נפשו על קידוש שמי ובא עלי באש ובמים. מעמיד דורות ודורי-דורות של חכמים וסופרים העוסקים בתורה ובחכמה ומרבים דעת בעולם.

מעמיד נביאים ובני-נביאים הצושים ורואים ברוח הקודש ותוהים תוהן הדור והחוננות החדרות.

חזרו ואמרו מלאכיה־שרת לפני הקדוש־ברוך הוא:
 — רבונו של עולם, אם יש רצון מלפניך לבדוא אדם, ייעשה רצונך, אלא אם יברא אדם
 בצלמנו כדמותנו, מה בינינו לבין בשר ודם?
 אמר להם הקדוש־ברוך־הוא:
 — עשוי אדם לעלות כמה וכמה מעלות על מלאך ועל שרף, חייכם, אני ואתם באים
 לשמוע תורה וחכמה מפי אדם וליהנות מפתחי פיו בזה ובבא, ולא עוד אלא עשוי אדם לנצחני
 ואני שמח בנצחונו, ושכינה מה לשון אומרת:
 — נצחני, בני! נצחני, בני!
 מיד —
 „ויברא אלהים את האדם“.

שְׁקוּי חַמִּימוֹת וְזֵרוּחַ עֲצָבוֹן

א. פֶּרְסֵמֶן

שְׁקוּי חַמִּימוֹת וְזֵרוּחַ עֲצָבוֹן
 יִבְקַע כְּלִיל מְכַל מַגַּע הַפֶּלֶא,
 מְבַדֵּל־חַיּוֹךְ מְלִכּוֹת לִי, וּבְקָטָן
 תְּהַגִּיגִים מְלוֹא־אֶרֶץ נְתַקְפֶּלֶה.

הוֹ לֵהֵט עוֹ שֶׁל חֶסֶד־פְּזִירוֹן
 כְּמוֹ אִיוֹ לִיפִי קִיג, חֲלוּף לְעֵלֶס,
 וְכֹל שֶׁצִּרְךָ בּוֹ לְקוֹם אֶרְמוֹן
 שֶׁל זִיו וְבִשֵׁם לֹא נִשְׁקַל בְּפֶלֶס.

עוֹלָם הֶאֱצָ לְקִרוֹתוֹ בְּדְרוֹמוֹ
 קֶפֶץ הַפֶּל אֶשְׁכּוּל, הַפֶּל תִּסְאָרְתָּ.
 וְלֹא יִדְעַתְּ מִה שֶׁבִיר שְׁלוֹמוֹ,
 וְלַעֲת לְקוֹת מִה שֶׁצִּיָּחֻוֹ נְמַהֲרָתָּ.

אֵךְ תֵּאֱהָבֵנוּ גַם בְּהַעֲרָם
 רְפוּזֵי אֶבְדָּן בּוֹ יִמְרוּרִים לְשִׁבְעָה,
 וּבְכֹל מְאֹד־אֲדָם תִּבְנֶה תְּרָם
 אֵת הַעוֹלָה עַל כֹּל שְׁעוֹר וְגִבָּה.